

DIRECȚII DE ASIGURARE A CREȘTERII ECONOMICE A SECTORULUI AGRAR

Elena TIMOFTI, Aliona ȘARGO

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Lucrarea prezintă o cercetare în domeniul elaborării principalelor direcții de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar din Republica Moldova.

Fundamentele teoretice care vizează creșterea economică a sectorului agrar se caracterizează mai mult printr-un șir de abordări conceptuale referitoare la esența creșterii economice și la criteriile de evaluare a acesteia. Determinarea direcțiilor principale de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar și realizarea mecanismului de asigurare a creșterii economice sunt de reală actualitate în aspect științific.

Odată stabilite aceste direcții, vor putea fi elaborate mecanisme de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar ce vor contribui la realizarea unor rezultate concrete, care în mod obligatoriu vor atrage după sine creșterea economică atât a sectorului agrar, cât și a economiei autohtone în ansamblu.

Cuvinte-cheie: *competitivitate, creștere economică, investiții, instrumente financiare, mecanism de asigurare, sector agrar, stimulare*

DIRECTIONS OF ENSURING THE ECONOMIC GROWTH OF THE AGRICULTURAL SECTOR

This paper presents a research in developing the main directions of ensuring economic growth of the agricultural sector of Moldova.

Theoretical Foundations targeting economic growth of the agricultural sector is characterized more by a number of conceptual approaches concerning the essence of the economic growth and its evaluation criteria. Determination of the main directions of ensuring economic growth of the agricultural sector and the realization mechanism of ensuring economic growth are real topical in terms of science.

Once this direction, it will develop mechanisms to ensure economic growth of the agricultural sector, which will contribute to achieving concrete results which will necessarily entail both economic growth of the agricultural sector and domestic economy as a whole.

Keywords: *competitive, growth, investment, financial instruments, insurance mechanism, agrarian sector, stimulation.*

Introducere

Orice transformare economică, inclusiv în cadrul sectorului agrar, are drept scop dezvoltarea economiei naționale, deci creșterea economică. Economia de piață situează în centrul activității economice întreprinderea, indiferent de ramura economiei din care face parte. Rezultatele obținute de întreprinderi determină, pozitiv sau negativ, ansamblul economiei naționale; or, o economie națională este viabilă, dacă reușește să stimuleze crearea și dezvoltarea unor afaceri profitabile. Dezvoltarea economiei Republicii Moldova este legată, indiscutabil, de dezvoltarea întreprinderilor din sectorul agrar. Astfel, se impune cercetarea și scoaterea în evidență a principalelor direcții de creștere economică atât a întreprinderilor agricole, cât și a sectorului agrar în ansamblu.

Material și metode

În calitate de surse informative în procesul analizei efectuate au fost utilizate date ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, ale Biroului Național de Statistică, rapoarte financiare ale Băncii Mondiale, informațiile almanahului „The World Factbook” editat în SUA și ale altor structuri financiar-economice internaționale. Metodele de bază ale cercetării sunt analiza, sinteza, comparațiile economice, metoda mărimilor relative, metoda de tabele și metoda grafică.

Rezultate și discuții

Creșterea economică, **în sens larg**, reprezintă evoluția ascendentă a unor mărimi economice agregate într-un anumit cadru de spațiu și timp; iar **în sens restrâns** reprezintă o evoluție pozitivă, ascendentă a rezultatelor macroeconomice.

Studierii esenței și conținutului creșterii economice, precum și a aspectelor teoretice și practice ale acesteia, având ca scop identificarea și utilizarea metodelor și mecanismelor de creștere economică a sectorului agrar, dar și a economiei țării, i-au fost consacrate o multitudine de lucrări elaborate atât de autori străini, cât și de

autori autohtoni. În cazul celor din urmă ne referim la: T.Bajura, S.Certan, D.Cimpoieș, D.Parmacli, I.Sîrbu, A.Stratan, E.Timofiti etc., care activează în diverse sectoare, dar care sunt preocupați, mai mult sau mai puțin, de acest domeniu de cercetare.

După părerea noastră, conceptul de creștere economică trebuie înțeles ca o majorare reală a Produsului Intern Brut, deoarece PIB-ul este indicatorul de bază al progresului economic al țării.

Pentru a înțelege esența conceptului de creștere economică, este necesar să realizăm o abordare care să i-a în calcul două aspecte prioritare:

I. Creșterea economică reprezintă „o mișcare ascendentă a unor mărimi economice globale într-o perioadă mai îndelungată” [1]. Astfel, creșterea economică rezidă în sporirea cantitativă a activităților și a rezultatelor acestora atât pe economie în ansamblu, cât și în cadrul subsistemelor acesteia, în corelație cu factorii care au contribuit la această sporire.

Însă, pentru a admite existența unei creșteri economice a sectorului agrar nu este suficient ca producția agricolă într-un an să fie în creștere, ci este necesar ca tendința ascendentă să fie de durată. Nu poate fi considerată drept creștere economică majorarea PIB-ului într-un an, grație unor condiții favorabile (sporirea producției agricole datorită unor recolte peste cele așteptate). Astfel, creșterea economică reprezintă evoluția ascendentă a indicatorilor macroeconomici, rezultate determinate de schimbările cantitative, calitative și de ordin structural care au loc în cadrul sectorului agrar, dar și al economiei naționale și care au drept efect consolidarea unei tendințe crescătoare în cadrul sectorului agrar și, în rezultat, a produsului național.

II. Creșterea economică include „ansamblul de modificări cantitative și de structură care se produc într-un orizont de timp mai îndelugat” [1]. Observăm că prima abordare include doar aspecte cantitative ale creșterii economice, iar cea de-a doua este o abordare mult mai complexă, ce ține de aspecte de ordin calitativ și structural. Astfel, putem menționa că creșterea economică prevede, în majoritatea cazurilor, sporuri cantitative, iar pentru indicatorii valorici de evidență economică – și sporuri calitative.

Progresul agriculturii pune în lumină contribuția acestei activități la creșterea economică a țării. Pentru toate țările, agricultura constituie un puternic factor de echilibru în armonizarea dezvoltării economice interne și aplanarea conflictelor sociale generate de problema alimentară. Dezvoltarea agriculturii favorizează creșterea economică în cele mai diverse sectoare, contribuind la asigurarea independenței și a securității alimentare. Rămânerea în urmă a sectorului agrar într-o țară în curs de dezvoltare adâncește decalajul economic cu țările bogate. Relansarea agriculturii în țările cu deficite alimentare asigură stabilitatea socială și bunăstarea populației.

Locul agriculturii în economia contemporană, după metodologia folosită de FAO (Food and Agriculture Organization), poate fi exprimată prin următoarele criterii de apreciere a agriculturii în economie:

- 1) ponderea populației agricole din populația totală;
- 2) ponderea exporturilor (brute) agricole din exporturile totale (valoric).

1. După ponderea populației agricole din populația totală a lumii, agricultura se afirmă a fi principala ramură de producție a economiei (sau una din principalele ramuri): populația agricolă reprezintă peste 30% din populația totală. Desigur, situația în țările dezvoltate este complet diferită față de cea din țările în curs de dezvoltare. Dacă în țările dezvoltate atât populația agricolă, cât și cea activă din punct de vedere economic reprezintă cel mult 10%, în țările în curs de dezvoltare ea ajunge la peste 60% (deci, un raport proporțional de cca 1:6).

2. O semnificație deosebită are și criteriul privind ponderea (valorică) a exporturilor agricole (brute) în totalul exporturilor.

Însă, veridicitatea acestui criteriu este pusă la îndoială de trei împrejurări:

- a) Exporturile agricole au întotdeauna un caracter „rezidual”. În mod normal, orice țară mai întâi își acoperă necesarul alimentar pentru consumul intern și numai după aceea exportă;
- b) Țările agricole sunt în general țări în curs de dezvoltare, cu o slabă folosire a resurselor de producție, cu un randament scăzut și productivitate a muncii. De aceea, producția consumului (din producția agricolă totală) este relativ mare, reflectându-se negativ în criteriul menționat;
- c) Acest „non-realism” economic este adâncit și de „foarfecele prețurilor”, care acționează în defavoarea produselor agricole, micșorând ponderea lor valorică.

Pentru agricultura Republicii Moldova, creșterea economică este echivalentă cu elaborarea și utilizarea tehnologiilor moderne, creșterea productivității muncii și a producției la hectar, creșterea competitivității produselor agricole pe piețele externe și creșterea nivelului de trai al agricultorilor.

După părerea mai multor cercetători, schimbări în sectorul agrar al republicii vor apărea doar atunci când creșterea va deveni stabilă, cu ritmuri medii de creștere a tuturor ramurilor sectorului. O deosebită atenție trebuie acordată sectorului agrar privat, căruia îi revine rolul de forță motrice în creșterea economică a sectorului agrar.

Începând cu anul 2000, Republica Moldova a reușit să mențină stabilitatea macroeconomică și să obțină creștere economică. În anii 2001-2007, majorarea medie reală a PIB-ului a constituit 5,6%, în 2010 s-a majorat cu 6,9%, în 2011 cu 6,4%, iar în 2013 cu 8,9% față de anul precedent [2]. Cu toate acestea, conform informațiilor almanahului „The World Factbook” editat în SUA, în 2012 Moldova se afla pe ultimul loc (42) în rating-ul PIB-ului pe cap de locuitor calculat pe paritatea puterii de cumpărare în țările europene, cu 834 de euro pe cap de locuitor. De exemplu, PIB-ul pe locuitor în Republica Moldova este de 11 ori mai mic decât PIB-ul pe locuitor în București [6].

Cu toate acestea, cu o creștere a PIB-ului de 8,9% în 2013, față de anul precedent (PIB-ul în anul 2012 a fost de 88228 mil. lei), Republica Moldova a revenit la nivelul producției de până la criză și a evoluat relativ bine în comparație cu alte țări din regiune. Economia Republicii Moldova este dependentă direct de economiile țărilor vecine, România și Ucraina, dar mai ales de economia Rusiei. În 2014, în contextul situației tensionate din Ucraina și al sancțiunilor internaționale aplicate Rusiei ce au afectat economia acesteia, dolarul SUA s-a apreciat față de leul moldovenesc cu 17%, iar moneda europeană (euro) cu 7%, în decurs de un an. Reieșind din acestea, Biroul Național de Statistică a înregistrat în primele nouă luni ale anului 2014 o diminuare cu 4,3% a creșterii economice comparativ cu 2013 [5].

Ca și în alte sectoare ale economiei naționale, în sectorul agrar sunt prezenți o serie de indicatori care dirijează cu creșterea economică a sectorului. Spre regret, nu toți acești indicatori pot fi monitorizați pentru a asigura o creștere economică stabilă. Specificul sectorului agrar se caracterizează prin originalitatea produselor, complexitatea stabilirii prețurilor, caracterul sezonier al producției etc. În mod special, trebuie luată în calcul dependența producției agricole de factorii climaterici care se schimbă de la an la an. În afară de aceasta, în prezent majoritatea întreprinderilor agricole activează în condiții de instabilitate economică, fapt ce conduce nemijlocit la creșterea permanentă a cheltuielilor. Dacă statul poate controla așa factori ca volumul investițiilor în agricultură, subvențiile acordate, taxele vamale la produsele agricole și dobânzile bancare, atunci când vorbim de parametrii pieței agricole externe și condițiile natural climaterice, acești indicatori nu pot fi nici controlați, nici dirijați. Însă, există totuși o serie de factori importanți, prin intermediul cărora statul poate contribui la creșterea economică a sectorului agrar. Pentru aceasta însă este necesară elaborarea unor mecanisme clare de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar.

Fundamentele teoretice actuale ce vizează creșterea economică a sectorului agrar se caracterizează printr-un șir de abordări conceptuale și preocupări științifice, precum și prin lipsa unei opinii clare referitoare la esența economică și criteriile de evaluare a acesteia. De aceea, determinarea direcțiilor principale de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar și realizarea mecanismului de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar, precum și a rezultatelor preconizate, sunt de reală actualitate în aspect științific.

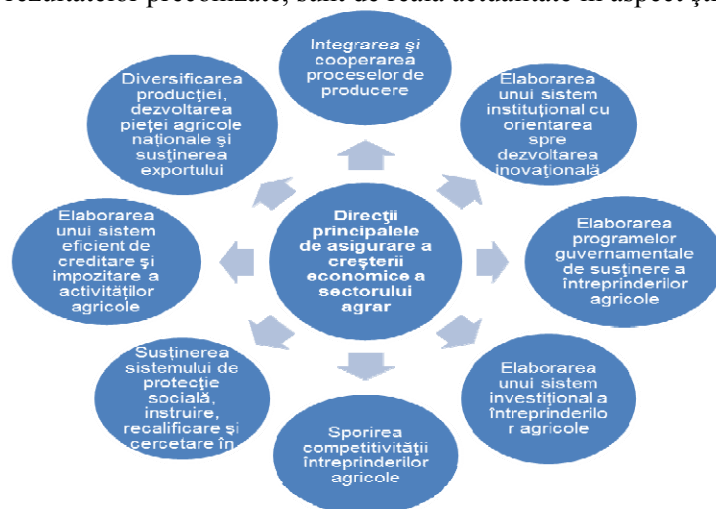

Fig.1. Direcții principale de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar.

Sursa: Elaborată de autori.

Rolul agriculturii în dezvoltarea economiei naționale și pentru creșterea economică a statului este fundamental prin participarea agriculturii la creșterea PIB-ului, prin producția agricolă propriu-zisă, prin participarea sa la schimburile pe piață, prin totalitatea cumpărărilor și vânzărilor atât în cadrul economiei naționale și în afară, cât și prin furnizarea de mână de lucru și capital sectorului industrial. Astfel, putem concluziona că contribuția agriculturii la creșterea economică se concretizează în multiplele direcții de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar.

Tabel

Principalele direcții de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar

Direcții principale de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar	Realizarea mecanismului de asigurare a creșterii economice a sectorului agrar	Rezultate preconizate
1. Integrarea și cooperarea proceselor de producere	Perfecționarea noilor forme structurale de organizare a întreprinderilor prin intermediul integrării și cooperării orizontale și verticale.	<ul style="list-style-type: none"> Evidențierea și utilizarea avantajelor întreprinderilor corporative integrate; Utilizarea mai eficientă a potențialului de resurse în întreprinderi; Sporirea performanțelor și calității produselor.
2. Elaborarea unui sistem instituțional cu orientarea spre dezvoltarea inovațională	Ajustarea cadrului normativ și a viziunilor strategice la directivele și programele Uniunii Europene privind inovațiile în sectorul agrar.	<ul style="list-style-type: none"> Acordarea facilităților vamale pentru importul de inovații; Elaborarea mecanismelor de scutire a impozitelor pentru întreprinderile agricole care investesc în inovații; Promovarea politicii active în domeniul științei și inovării.
3. Elaborarea programelor guvernamentale naționale de susținere a întreprinderilor agricole	Perfecționarea mecanismului de finanțare a sectorului agrar de la bugetul de stat.	<ul style="list-style-type: none"> Efficientizarea sistemului de subvenționare în agricultură, în special prin promovarea producției cu valoare adăugată înaltă, în vederea sporirii productivității agriculturii și competitivității produselor agricole; Diversificarea instrumentelor și mecanismelor de finanțare a sectorului agrar; Asigurarea transparenței privind repartizarea mijloacelor financiare din fondul pentru susținerea sectorului agrar și asigurarea accesului liber la informația cu privire la beneficiarii de subvenții din partea statului; Crearea unor instrumente de ordin financiar care ar fi destinate susținerii proiectelor din sectorul agrar.
4. Elaborarea unui sistem investițional a întreprinderilor agricole	Crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea afacerilor și stimularea investițiilor de-a lungul lanțului agroalimentar.	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea investițiilor destinate inovării tehnologice; Susținerea dezvoltării sectorului agrar prin implementarea programelor de asistență tehnică și financiară din partea partenerilor externi de dezvoltare; Stimularea investițiilor interne prin transformarea economiilor în investiții; Perfecționarea unor asemenea instrumente ca „PARE 1+1”, precum și aplicarea de noi pârghii;
5. Elaborarea unui sistem eficient de creditare și impozitare a activităților agricole	Perfecționarea sistemului de creditare bancară și a finanțării sectorului agricol din partea instituțiilor de microfinanțare.	<ul style="list-style-type: none"> Scutirea agenților economici agricoli de la plata impozitului funciar, timp de 2-3 ani (pentru procurare de echipamente agricole); Elaborarea și aplicarea unui program de stimulare și susținere a creditării pe termen lung și a celei ipotecare în agricultură;

		<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea dobânzilor la creditele bancare; • Diminuarea presiunii fiscale asupra activităților agricole, prin aplicarea unor regimuri speciale de impozitare și de atragere a investițiilor străine în sectorul respectiv.
6. Diversificarea producției, dezvoltarea pieței agricole naționale și susținerea exportului	Utilizarea tehnologiilor moderne pentru descoperirea noilor soiuri și hibrizi de plante, a noilor rase și crosuri de animale cu un potențial genetic performant. Promovarea intereselor economice naționale, cu un accent deosebit pe promovarea exporturilor de produse agricole.	<ul style="list-style-type: none"> • Acordarea unui regim preferențial la obținerea permisului pentru export; • Crearea unei companii intermediare de stat, specializate pe exportul producției agricole. • Implementarea normelor Acordului de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător dintre Republicii Moldova și UE; • Dezvoltarea și extinderea rețelei de susținere instituțională a exporturilor.
7. Sporirea competitivității întreprinderilor agricole	Extinderea și îmbunătățirea producerii și comercializării produselor agricole cu valoare adăugată înaltă în Republica Moldova.	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unor programe pe termen lung de dezvoltare durabilă a întreprinderilor agricole; • Stimularea dezvoltării infrastructurii de piață prin crearea centrelor (terminalelor) de produse agroalimentare la nivel național și a piețelor agroalimentare la nivel local; • Stimularea dezvoltării și modernizării tehnologiilor postrecoltare; • Introducerea și promovarea pe piața internă și externă a simbolului de calitate național, oferit produselor ce corespund celor mai înalte criterii de calitate.
8. Susținerea sistemului de protecție socială, instruire, recalificare și cercetare în domeniul agricol	Dezvoltarea în sectorul rural a unei infrastructuri eficiente de menire socială. Reformarea instituțiilor implicate în cercetări agricole prin optimizarea și reorganizarea acestora și consolidarea formării profesionale a specialiștilor în domeniu.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizarea programelor de perfecționare profesională pentru însușirea noilor tehnici agricole, a noilor instrumente și metode de administrare a producției; • Perfecționarea programelor de instruire și perfecționare profesională în cadrul universităților și colegiilor de profil; • Oferirea oportunităților de studii și stagieri în instituții de învățământ de înalt prestigiu de peste hotare.

Punerea în aplicare a direcțiilor formulate va conduce la sporirea creșterii economice a întreprinderilor din sectorul agrar. Rezultatele obținute în urma implementării direcțiilor propuse pot contribui la perfecționarea mecanismului de creștere economică a sectorului agricol autohton.

În știința economică creșterea economică a reprezentat un subiect privilegiat, deoarece prin rezolvarea problemelor din acest domeniu se spera să se obțină consolidarea forței unui stat, creșterea bogăției și bunăstării. Toate acestea au condus la apariția, în domeniul economic, a unui important segment de cercetare, și anume: la teoria creșterii economice care este chemată să elaboreze regulile de utilizare optimală a resurselor limitate, precum și modalitățile de realizare a bunăstării populației.

Concluzii

Creșterea economică fragilă, în special în sectorul agrar, trebuie susținută preponderent prin input-uri de capital, așa ca investițiile de stat în proiecte de infrastructură masivă cu eficiență durabilă. În prezent, contribuția forței de muncă în agricultură este negativă și se explică prin declinul demografic, dar și prin lipsa de atractivitate a sectorului pentru tineri. Aceasta însă poate fi compensată cu o creștere masivă a ponderii tehnologiilor noi utilizate în sectorul agrar, unde contribuția progresului tehnic rămâne a fi modestă. Este importantă implementarea pe larg a realizărilor din știință, tehnică și tehnologie care vor reduce din eforturi și costuri și vor contribui la creșterea economică.

Pentru asigurarea unei creșteri economice este necesar să fie creați mai mulți stimuli în vederea motivației acumulării de capital pentru a scoate economia din starea de staționare în care o pot aduce agenții economici care obțin profituri tot mai mici.

Bibliografie:

1. ANGELESCU, C., STĂNESCU, I. *Politica de creștere economică*, București: Editura Economica, 2004, 175 p.
2. STRATAN, Al. *Evoluția economiei agriculturii Republicii Moldova: reflecții, probleme, mecanisme economice*. Chișinău: Editura AȘM, 2007. 380 p.
3. TIMOFTI, E. *Eficiența și competitivitate în agricultură*. Chișinău: Complexul Editorial Poligrafic, IEFS, 2009. 296 p.
4. Analiza creșterii economice în Moldova, 2011, nr.4,5, BNS.
5. Anuarul Statistic al Republicii Moldova, www.statistica.md
6. Almanahul „The World Factbook”, www.wall-street.ro

Prezentat la 15.05.2015